

**REVISTA DE ISTORIE
„VASILE CONTA”
TÂRGU-NEAMȚ**

**Historical Magazine „Vasile Conta”,
Târgu-Neamț**

**Revue Historique „Vasile Conta”
Târgu-Neamț**

**Volumul V, nr. 2, decembrie 2023
Volume V, issue 2, december 2023
Volume V, no. 2, décembre 2023**

Iași
Editura PIM, 2023

DAN BICLEANU – AMINTIRI DIN COPILĂRIE (I)

*

DAN BICLEANU- CHILDHOOD MEMORIES (I)

*

DAN BICLEANU- SOUVENIRS D'ENFANCE (I)

Drd. Elena CONSTANTIN (PREDA)¹

Rezumat: Editarea memoriilor doctorului Dan Bicleanu, născut la 16 septembrie 1925, în Târgu - Neamț, în casa bătrânească a bunicilor din partea mamei, situată pe strada „Ștefan cel Mare” sau „Strada Mare” cum i se spunea, în mod obișnuit, este un bun prilej de a reconstitui mental o imagine a unui mic orășel din perioada interbelică. Fiind elev al Școlii Primare nr. 1 de Băieți (Școala Domnească) din Târgu – Neamț, în perioada 1931-1936 și fiul lui Ion Bicleanu, învățător, mulți ani director al Școlii nr. 1 de Băieți „Grigore Ghica-Vodă”, avem ocazia de a surprinde și aspecte din istoria familiilor, a educației și un parfum de epocă al protipendadei orașului.

Familia Bicleanu a fost în centrul atenției celui care a scris memoriile, Dan Bicleanu. Învățătorul Ion Bicleanu – tatăl - era recunoscut ca „om de societate”, avea reputația de bun „causeur” așa încât în cercul de prieteni conversația nu lăncezea, iar când se epuiza un subiect avea pregătit un alt subiect, care să deschidă o altă temă, să pornească iarăși șuvoiul conversației: avea mult umor, de timp englezesc, nu se dădea înlături de la organizarea unor farse, care făceau deliciu prietenilor. Tatăl învățătorului Bicleanu era fiul preotului Nicolae Bicleanu, din Boiștea, și el învățător în sat. Acesta a avut șase surori, dintre care cinci erau căsătorite cu preoți. Nepotul, Dan Bicleanu, mărturisește că acest lucru a avut o mare importanță în copilăria sa, căci vacanțele și le petrecea când la unii, când la alții, ceea ce i-a fost pe plac deoarece alunga plictiseala.

Soția învățătorului Ion Bicleanu, Varvara, născută Drăghici, alintată de familie Virginia, a fost mama lui Dan Bicleanu, viitor doctor și autor al manuscrisului care ne oferă prețioase informații despre familie, școală și oraș.

Un loc aparte în aceste memorii au și bunicii, cu poveștile lor de viață.

În editarea primei părți a memoriilor lui Dan Bicleanu accentul este pus pe „casele copilăriei” și pe detalii cu privire la orașul Târgu – Neamț. Decizia târzie de a scrie despre amintirile sale din copilărie și adolescență a fost ca urmare a faptului că, mereu se întreba dacă cele relatate mai pot interesa pe cineva, dacă nu cumva, în dragostea sa pentru locurile natale, nu a exagerat valoarea faptelor și a oamenilor care au făcut parte din viața sa. Nu a exagerat, ceea ce a scris contează în istoria urbei.

Cuvinte cheie: Bicleanu, Școala Domnească, Târgu-Neamț, familie, memorii.

*

Abstract: Editing the memoirs of dr. Dan Bicleanu, born on September 16, 1925, in Târgu - Neamț, in the old house of his maternal grandparents, located on "Ștefan cel Mare" street or "Strada Mare" as it was commonly called, is a good opportunity to mentally reconstruct an image of a small town from the interwar period. Being a student of Primary School no. 1 of Băieți (Prince's School) from

¹ Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava; profesor de istorie Colegiul Național „Ștefan cel Mare” Târgu-Neamț. elena.preda_ist@yahoo.com

Târgu - Neamț, in the period 1931-1936 and the son of Ion Bicleanu, teacher, for many years director of School no. 1 "Grigore Ghica-Vodă" Boys, we also have the opportunity to capture aspects of the history of families, education and a vintage flavor of the city's protipendada.

The Bicleanu family was in the center of attention of the one who wrote the memoirs, Dan Bicleanu. The teacher Ion Bicleanu - the father - was recognized as a "society man", he had the reputation of a good "causeur" so that in the circle of friends the conversation never languished, and when one topic was exhausted he had prepared another topic, which would open another theme, to start the conversation again: he had a lot of humor, from English times, he didn't shy away from organizing pranks, which delighted his friends. Teacher Bicleanu's father was the son of priest Nicolae Bicleanu, from Boiștea, also a teacher in the village. He had six sisters, five of whom were married to priests. The grandson, Dan Bicleanu, testifies that this was of great importance in his childhood, because he spent his holidays sometimes at some people's, sometimes at others', which he liked because it drove away boredom. Dan Bicleanu – childhood memories (I)

The wife of the teacher Ion Bicleanu, Varvara, née Drăghici, cherished by the Virginia family, was the mother of Dan Bicleanu, future doctor and author of the manuscript that provides us with precious information about the family, the school and the city.

Grandparents also have a special place in these memoirs, with their life stories.

In the editing of the first part of Dan Bicleanu's memoirs, the focus is on "childhood homes" and on details about the city of Târgu - Neamț. The late decision to write about his memories from childhood and adolescence was a result of the fact that he always wondered if what he related could still interest someone, if not, in his love for his native places, he did not exaggerate the value of the facts and to the people who were part of his life. He did not exaggerate, what he wrote matters in the history of the city.

Keywords: Bicleanu, Școala Domnească, Târgu-Neamț, family, memoirs.

*

Résumé: L'édition des mémoires du Dr Dan Bicleanu, né le 16 septembre 1925 à Târgu - Neamț, dans l'ancienne maison de ses grands-parents maternels, située rue "Ștefan cel Mare" ou "Strada Mare" comme autrefois communément appelé, c'est une bonne occasion de reconstituer mentalement l'image d'une petite ville de l'entre-deux-guerres. Être élève de l'école primaire no. 1 de Băieți (École Principale) de Târgu - Neamț, dans la période 1931-1936 et fils d'Ion Bicleanu, professeur, pendant de nombreuses années directeur de l'École no. 1 "Grigore Ghica-Vodă" Les garçons, nous avons également l'occasion de capturer des aspects de l'histoire des familles, de l'éducation et une saveur vintage de la protipendada de la ville.

La famille Bicleanu était au centre de l'attention de celui qui a écrit les mémoires, Dan Bicleanu. Le professeur Ion Bicleanu - le père - était reconnu comme un "homme du monde", il avait la réputation d'un bon "causeur", de sorte que dans le cercle d'amis la conversation ne languissait jamais, et lorsqu'un sujet était épuisé, il en préparait un autre, ce qui ouvrirait un autre thème, pour relancer la conversation : il avait beaucoup d'humour, de l'époque anglaise, il n'hésitait pas à organiser des farces, qui ravissaient ses amis. Le père du professeur Bicleanu était le fils du prêtre Nicolae Bicleanu, de Boiștea, également professeur dans le village. Il avait six sœurs, dont cinq mariées à des prêtres. Le petit-fils, Dan Bicleanu, témoigne que cela avait une grande importance dans son enfance, car il passait ses vacances tantôt chez les uns, tantôt chez les autres, ce qui lui plaisait car cela chassait l'ennui.

L'épouse du professeur Ion Bicleanu, Varvara, née Drăghici, chérie par la famille Virginia, était la mère de Dan Bicleanu, futur médecin et auteur du manuscrit qui nous fournit de précieuses informations sur la famille, l'école et la ville.

Les grands-parents occupent également une place particulière dans ces mémoires, avec leurs récits de vie.

Dans la rédaction de la première partie des mémoires de Dan Bicleanu, l'accent est mis sur les "maisons d'enfance" et sur les détails de la ville de Târgu - Neamț. La décision tardive d'écrire sur ses souvenirs d'enfance et d'adolescence était due au fait qu'il se demandait toujours si ce qu'il racontait

pouvait encore intéresser quelqu'un, sinon, dans son amour pour ses lieux d'origine, il n'exagérait pas la valeur de ces lieux. faits et aux personnes qui ont fait partie de sa vie. Il n'a pas exagéré, ce qu'il a écrit compte dans l'histoire de la ville.

Mots-clés : *Bicleanu, Școala Domnească, Târgu-Neamț, familie, mémoires.*

Doctorul Dan Bicleanu s-a născut în ziua de 16 septembrie 1925, în Târgu - Neamț, în casa bătrânească a bunicilor din partea mamei, situată pe strada „Ștefan cel Mare” sau „Strada Mare” cum i se spunea, în mod obișnuit. A fost elev al *Școlii Primare nr. 1 de Băieți* (Școala Domnească) din Târgu – Neamț, în perioada 1931-1936. Tatăl său, Ion Bicleanu, învățător și mulți ani director al Școlii nr. 1 de Băieți „Grigore Ghica-Vodă”. A fost un om cu totul deosebit, după cum mărturisea fiul său în memoriile sale, care au văzut lumina tiparului, sporadic, în scrierile profesorului Vasile Vrânceanu, care a păstrat aceste memorii, le-a folosit în monografiile, astăzi ajungând la mine, grație trei Cătălina Vrânceanu.

Învățătorul Ion Bicleanu era recunoscut ca „om de societate” și a avea reputația de bun „causeur” așa încât în cercul de prieteni, în care se afla el, conversația nu lăncezea, iar când se epuiza un subiect, avea pregătit un alt subiect care să deschidă o altă temă, să pornească iarăși șuvoiul conversației: avea mult umor, de timp englezesc, nu se dădea în lături de la organizarea unor farse, care făceau deliciul prietenilor.

„Era înalt, subțire, dar nu slab, cu un păr șaten închis, pieptănat pe spate; purta o mustață destul de bogată și îngrijită și ochelari (pince-nez); degaja siguranță și încredere, întărite de alura sa sportivă. Căci era un polisportiv pasionat: juca volei, popice, era vânător neîntrecut, iubea muntele și excursiile, înotul și pescuitul. Foarte ordonat, întotdeauna, corect chiar, elegant îmbrăcat, era considerat de prieteni un fel de „arbitrator elegantiarum...”. Îi plăcea muzica, cânta bine la pian și la vioară, încât îmi amintesc cu drag și emoție serile de iarnă, când adunați cu toții în jurul mesei îl ascultam interpretând unele din bucățile lui preferate”².

Tatăl învățătorului Bicleanu a fost fiul preotului Nicolae Bicleanu, din Boiștea, și el învățător în sat. Acesta a avut șase surori, dintre care cinci erau căsătorite cu preoți. Nepotul, Dan Bicleanu, mărturisea că acest lucru a avut o mare importanță în copilăria sa, căci vacanțele și le petrecea când la unii, când la alții, ceea ce i-a fost pe plac deoarece alunga plictiseala.

Soția învățătorului Ion Bicleanu, Varvara, născută Drăghici, alintată de familie Virginia, a fost mama lui Dan Bicleanu, viitor doctor și autor al manuscrisului care ne oferă prețioase informații despre familie, școală și oraș.

Varvara Bicleanu era renumită pentru frumusețea ei. S-a căsătorit înainte de a împlini șaisprezece ani, chiar de pe băncile școlii și a trăit împreună cu Ion Bicleanu o viață frumoasă, de peste douăzeci de ani, până la moartea prematură a soțului, în anul 1970, la vârsta de numai 47 de ani. Dan Bicleanu presupunea că în viața acestui cuplu ar fi putut interveni de-a lungul anilor unele neînțelegeri sau controverse, dar ele nu s-au desfășurat niciodată în fața copiilor, principalul merit în această reușită revenind

² Dan Bicleanu, *manuscris*.

mamei sale, care cu toată tinerețea și lipsa ei de experiență de viață, a format un cămin cald, la adăpost de mari frământări. Într-o asemenea atmosferă calmă, de înțelegere și armonie, era normal ca viața copiilor să fi evoluat liniștită și fericită, singurele drame fiind moartea bunicilor: preotul Bicleanu, care în urma unui accident orbise, s-a împușcat curățând o armă de vânătoare. El a fost înmormântat la cimitirul Bisericii din Boiștea, parohie pe care a păstrat-o mulți ani, chiar după ce orbise.

Bunicul Drăghici, tatăl mamei, a fost un comerciant cunoscut și respectat în toată regiunea. În ziua înmormântării acestuia toate prăvăliile din târg au fost închise și obloanele trase, în semn de ultim omagiu pentru cel ce nu mai era.

Dan Bicleanu își amintea ceremonia funebră, întrucât fiind singurul nepot, băiat, avea în cortegiu un loc de onoare, imediat în urma dricului, fapt care îi dădea un sentiment deosebit al importanței sale sociale și care reușea să compenseze durerea pricinuită de pierderea unui om la care ținea foarte mult.

În familia lui Ion Bicleanu apar, rând pe rând, copiii, primul copil a fost Iulia (Lilica) născută la 24 iulie 1921. În anul 1924, în urma decesului unei surori a lui Ion Bicleanu, după care rămâneau mai mulți copii mici, intra în familie, spre bună îngrijire, o fetiță de doi ani, cu părul blond, aproape alb și creț, pricină a poreclei „mielușă”, date de noua sa familie. Aceasta nu a fost înfiată legal, dar ea a fost cea de-a doua fată a casei, cu care Dan Bicleanu s-a înțeles foarte bine. Nașterea lui Dan, băiatul familiei și cel care ducea numele mai departe, aducea o stare de echilibru care avea să dureze mult timp, fiind, așa cum notează în amintirile sale: „temelia vieții noastre frumoase și fericite”³.

Fiica lui Dan Bicleanu, Roxana, născută și crescută în București și care nu cunoscuse multă vreme nimic sau aproape nimic din viața de provincie, mai ales că era vorba despre acea viață petrecută cu o jumătate de veac în urmă, îi reproșa mereu faptul că nu-și face timp să scrie despre amintirile sale, care s-ar fi pierdut odată cu tatăl său și cu cei din generația sa. După toate revenirile sale prin Târgu-Neamț, cu strângere de inimă constatată cum scade continuu numărul persoanelor cunoscute, persoane cu care mai putea povesti despre amintiri comune, care îi cunoscuseră familia, foști copii cu care se juca sau cu care a mers la școală.

Decizia târzie de a scrie despre amintirile sale din copilărie și adolescență a fost ca urmare a faptului că, mereu se întreba dacă cele relatate mai pot interesa pe cineva, dacă nu cumva, în dragostea sa pentru locurile natale nu a exagerat valoarea faptelor și a oamenilor care au făcut parte din viața sa.

„Oricum ar fi, m-am hotărât totuși să mă apuc de scris, chiar dacă rândurile de față nu vor ajunge să fie citite de nimeni, ele vor constitui pentru mine un prilej de a retrăi momente, crâmpeli din viața mea, în special ale copilăriei fericite care mi-a marcat cu putere întreaga mea evoluție ulterioară, căci într-adevăr, am avut o copilărie fericită, plină de fapte și evenimente care ar umple sufletul oricui, aducându-l la îndeplinire deplină și înțelegere profundă, ridicându-i sentimentul că în orice împrejurare are suficiente rezerve care să-l facă să nu se simtă singur”⁴.

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

Odată hotărârea luată, Dan Bicleanu s-a confruntat cu dificultățile aplicării ei în practică, el explica cât de complicat i s-a părut să transpună pe hârtie ideile și frazele care i se învâlmășeau în minte și care priveau momentele pe care le povestise prin viu grai, de nenumărate ori, prietenilor și rudelor și despre care credea că se vor înșira de la sine pe foaia din fața sa.

Cum însă nu avea pretenția să scrie o carte și nici să publice un jurnal de amintiri sau un roman autobiografic, scopul său era să readucă la viață frânturi din viața sa de copil, în relație cu oamenii și locurile în care a trăit. Așadar, Dan Bicleanu nu s-a oprit decât prea puțin asupra formei de exprimare, el a urmărit, cu precădere, autenticitatea subiectului, sinceritatea sentimentelor care îl stăpâneau atunci și care se manifestau atât de puternic.

Evident, pentru mine, autoarea acestui articol, acest fapt este extrem de valoros deoarece voi avea de „exploatat” texte pe care să nu le pun sub semnul întrebării, ca informație istorică, Dan Bicleanu fiind o „sursă directă”, prin manuscrisul său.

Când a început a povesti, în scris, el mărturisea că nu și-a făcut nici un fel de documentare specială și nici un plan de lucru asupra modului în care va aborda subiectul, mulțumirea lui era aceea de a așterne pe aceste foi albe momente de viață, așa cum îi veneau în minte.

De la începutul manuscrisului povestește că a avut o copilărie fericită, datorită familiei sale, familia învățătorului Ion Bicleanu.

În perioada interbelică, orașul copilăriei lui Dan Bicleanu, Târgu - Neamț nu seamăna deloc cu orașul de astăzi. Este adevărat că strada principală se chema și atunci tot „Ștefan cel Mare”, dar toată lumea îi spunea „Strada Mare”, aceasta pornea din dreptul cimitirului „Eternitatea” (acolo începeau primele case numerotate) și mergea până dincolo de *Monumentul Eroilor*. În prima sa secțiune, de la stadionul Societății „Mihail Eminescu” până la Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” și respectiv la Judecătoria, erau numai case de locuit; făceau excepție clădirea Gimnaziului „Regina Maria” și *Pretura* (peste drum de Liceul „Ștefan cel Mare”).

În această zonă, erau cunoscute *casele familiei Calapod*, nașul de botez al autorului manuscrisului, *casa Dospinescu*, *casa Hanganu* (care avea o farmacie în centru), *casa Radu*, *casa dentistului Winer* (cu turnuleț, așezată în fața Casei Culturii actuale), *casa Herșcovici* (vechea clădire a Primăriei), iar lângă „Grădina publică” era Primăria, în vecinătatea *casei familiei Bârzu*, care, încă există și astăzi (?). Casa în care s-a născut Dan Bicleanu se afla între Liceul „Ștefan cel Mare” și Casa Culturii, demolată cu mulți ani în urmă.

De la Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, începea „zona comercială” a vechiului Târg. Pe partea dreaptă a piațetei - în fața bisericii - era *restaurantul lui Richard Gaetan* și *Hotelul*, demolate, pe locul lor s-au ridicat Complexul de magazine „Super” și Cinematograful „Ozana”. În drumul spre Cetatea Neamț, la primul colț era *debitul lui Lucaci*, apoi o *Ceainărie* unde se vindea ceai vărsat, ceai cu porția și se putea juca biliard. Urma *Prăvălia lui Cârligeanu* și *Brutăria Stavru* (Gică Stavru a fost coleg de școală primară cu Dan Bicleanu). La Brutăria Stavru, își amintește autorul,

era la vânzare o specialitate de pâine de secară, apreciată foarte mult, deoarece era gustoasă și dacă era și caldă era devorată rapid, mai ales când mama sa așeza pe felia aburindă pâine cu unt și cu miere de albine, la gustarea de la ora cinci.

Din „Strada Mare” se înșirau apoi, după o fundătură în care stătea un birjar, *Librăria Ionescu*, *Prăvăliile lui Zisu*, cu produse petroliere și *Prăvălia lui Costică Neamțu*, cu sifonărie, *Farmacia Hanganu*, în fața căreia era o pompă de bezină, care funcționa manual, apoi într-o clădire nouă cu etaj (una din proprietățile lui Gheorghe Orghidan) era *Frizeria Rafailă*.

După *Magazinul lui Iancovici*, care vindea articole de fierărie, urmau cele două *Prăvălii ale lui Orghidan*, în care se vindeau coloniale⁵ și delicatese, de asemenea avea și *bodegă*⁶ cu *aperitive* și depozit de vinuri. Gheorghe Orghidan era frate cu bunica maternă a lui Dan Bicleanu și preluase comerțul de la Gheorghe Drăghici, bunicul acestuia, care s-a retras din afaceri de tânăr și a trăit tot restul vieții, ca și bunica autorului, ca niște rentieri⁷ onorabili, cărora nu le-a lipsit niciodată nimic.

Gheorghe Orghidan sau „bădia Ghiță”, cum îi spuneau cei din preajmă, era comerciant priceput și foarte cunoscut în toată regiunea. La el se puteau găsi toate specialitățile și delicatesele pe care le găseai în marile magazine de la București: la *Dragomir Niculescu* sau la alte restaurante de renume. La el veneau să-și ia aperitivul, înainte de a merge pe la casele lor, majoritatea intelectualilor din Târgu - Neamț, amatori de o țuică bătrână, icre de Manciuira⁸ sau pastramă de purcel, printre altele.

Revenind la zona comercială, autorul își amintește că, tot pe partea dreaptă a străzii se găsea și *Librăria Ruckensteni* (?), apoi la colțul străzii se afla *Restaurantul lui Costică Neamțu*. Dincolo de intersecție era *Depozitul de vinuri al lui Mendelovici* (cu unul dintre fiii lui Mendelovici, Dan Bicleanu a fost coleg în clasele a III-a și a IV-a primară), precedat de *Croitoria Cohn* (?), unde lucra un meșter renumit, care „îmbrăca” toată protipendada⁹ târgului. Aici se încheia seria de prăvălii și depozite diverse de pe ”Strada mare” și urmau iarăși numai case de locuit, după ce treceai însă de clădirea *Școlii Nr. 1 de băieți ” Grigore Ghica Vodă ”* și de *Spital* (ambele aproape neschimbate ca aspect general). În prima casă stătea Martin (coleg de clasă), iar în continuare locuiau familiile Anastasiu, Ciurea (învățător) și Săvinescu.

Biserica Sfântul Nicolae dănuie și astăzi neschimbată, aici preot paroh în perioada interbelică era părintele Hoge, de asemenea era și profesor de religie la Școala Domnească.

⁵ Articole alimentare de băcănie (ceai, cafea etc.) provenite din țări exotice (în trecut, adesea, din țări coloniale) sau, prin extensiune, produse în interiorul țării. (dexonline.ro)

⁶ Local mic în care se consumă aperitive și băuturi (alcoolice), din germane: Bodega. (dexonline.ro)

⁷ Persoană care beneficiază de o rentă, din care trăiește, fără să desfășoare vreo activitate productivă pentru a-și câștiga existența. De cele mai multe ori, veniturile sale provin din închirieri sau moșteniri. (dexonline.ro)

⁸ Manciuira = denumirea istorică a părții de nord-est a Chinei.

⁹ Elita socială. Marea boierime, care se bucura, în Evul Mediu, de privilegii speciale. (dexonline.ro)

Pe drum în jos de la *Monumentul Eroilor* către centru se afla *Casa Veronicăi Micle* (pe atunci nu era casă memorială), *Școala evreiească*, care pregătea copiii de rit mozaic, dar pe care o „ocoleau copiii evreilor mai avuți”¹⁰, *casa avocatului Fraim*, fost primar al orașului timp de vreo doi ani și al cărui băiat a fost coleg de clasă cu Dan Bicleanu, în clasa învățătorului Rafailă.

Dincolo de intersecția cu strada care mergea spre podul de peste Ozana, pe locul scuarului unde era *Monumentul ostașului eliberator*, era instalată piața orașului (în același loc este și astăzi) cu măcelării și magazine de pește, organizată pe două laturi și în mijloc cu tarabe pe care locuitorii satelor din împrejurimi veneau să-și vândă produsele realizate în gospodărie: brânză, lapte, calupuri de unt, ouă, pui vii - la pereche, fructe, legume și alte bunătăți, care rezolvau problema „hranei zilnice”. Dan Bicleanu își amintea că tatăl său, dimineața, în drum spre școală, trecea pe la *măcelăria lui Sticlaru sau Atanasiu*, comanda necesarul de carne pentru ziua respectivă, mai alegea câteva produse și totul era trimis acasă, bucătăreasa având sarcina de a pregăti și servi meniul stabilit.

În spatele Pieței erau câteva prăvălii cu articole diverse, un magazin de încălțăminte al firmei „Dermata”, iar în unghiul format cu o străduță laterală era o clădire în care funcționa *farmacia Stern*. Peste drum, vitrinile *magazinului de stofe al lui Spitzer* te îmbiau cu ultimele noutăți ale sezonului. Dan Bicleanu își amintea că familia sa nu mergea la prăvălia lui Spitzer, pentru cumpărături, conform înțelegerii cu tatăl său, negustorul trimitea acasă un băiat, cu câteva valuri de materiale din care se alegeau cele necesare pentru hainele familiei.

Pe aceeași parte a *Străzii mari* urmau *Magazinele Katz și Kneip* care vindeau articole de parfumerie, respectiv mercerie. O cofetărie despre care autorul își amintește că avea niște obloane mari și solide, care acopereau ușa și vitrinele celor care se aflau în vecinătatea magazinului. După următoarea intersecție apărea *Băcănia*¹¹ *lui Argintaru*, cea de la care se aproviziona și familia Bicleanu cu cele necesare pentru gospodărie și la care plata se făcea la sfârșitul fiecărei luni. Această băcănie era flancată de o mică bodegă și de *Prăvălia lui Iacob - mezelarul*; acesta vindea pe lângă produsele proprii și pe cele ale laboratoarelor renumite de la Burdujeni și de la Piatra - Neamț (Firma Podsudeck). Dan Bicleanu își amintește că atunci când intra în această prăvălie îl învăluiau niște mirosuri agreabile de afumături și mezeluri proaspete, care te făceau să nu pleci până ce nu comandai câteva din specialitățile casei.

Una dintre cele mai impozante clădiri din Târgu - Neamț era clădirea *Cercului Militar*, situată pe locul unde astăzi sunt magazinele din fața Complexului Ozana. Era o clădire cu etaj, cu ferestre mari, cu sală de bal și restaurant, unde în perioadele în care orașul beneficia de prezența unei unități militare (de infanterie, de jandarmi etc) se desfășurau *balurile garnizoanei*, iar în restul timpului, cele organizate de diverse comunități.

¹⁰ Dan Bicleanu, *manuscris*.

¹¹ Prăvălie în care se vând diferite produse alimentare.

Judecătoria din Târgu-Neamț funcționa în clădirea aflată lângă Catedrală, recent demolată, care era înconjurată pe două părți de un cerdac de lemn. Până la *Școala Primară de Fete*, care era pe locul lui Mihail Kogălniceanu, vis-a-vis de parcul mic al orașului, astăzi corpul B al Colegiului Național „Ștefan cel Mare”, erau *casele Moțoc*, așezate în fundul unei grădini întinse, cu pomi fructiferi și flori.

Grădina publică a comunei rurale Târgu – Neamț avea trei ronduri mari de flori, frumos ornate și bine îngrijite, acestea se înșirau pe aleea principală care o străbatea de la intrarea dinspre *Strada mare* până la o stradă din spate, în dreptul *vilei învățătorului Gh. Rafailă*.

„În lungul aleii erau șiruri de scaune, rabatabile, vopsite în verde. Copaci înalți creșteau pe tot spațiul liber al grădinii, asigurând umbra și răcoarea pe care o căutau cei ce treceau cu treburi sau se plimbau pe alei. Era un loc de joacă foarte îndrăgit de noi, copiii, căci aveam suficient spațiu să ne deslănțuim și să ne cheltuim surplusul de energie acumulat. În stânga rondului principal era un chioșc mare circular de lemn cu coloane de jur împrejur, în care cânta în zilele de sărbătoare fanfara unității militare din garnizoană. Tot în acest chioșc avea loc în fiecare an, la 29 iunie ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel, serbarea de încheiere a anului școlar și de înmânare a premiilor. Doamne, cu câtă emoție așteptam această clipă, care încorona un an de muncă, căci pe vremea mea învățatul era o treabă pe care și cei mari și noi elevii o priveam cu toată seriozitatea și răspunderea. Păstrez cu sfințenie toate diplomele de premiant pe care le-am primit în acei ani și cred că ele au constituit – poate- un stimulent și pentru fiica mea, care mi-a urmat din acest punct de vedere, exemplul”¹².

Paralel cu *Strada mare*, dar așezată sub poalele *Dealului Gol* (așa se numea în secolele XIX și XX, dealul care străjuiește această parte de oraș și pe care este construită și Cetatea Neamț) era strada care, mulți ani, a purtat numele de *Strada Carol al II-lea*. Era o zonă rezidențială, cu multe case frumoase, în stiluri diferite, cu grădini și curți largi, umbrite de pomi fructiferi sau ornamentali, care demonstau prosperitate și dare de mână.

Casa lui Popescu – Chipăruș, în care, până la revoluție, a fost Casa Pionierilor, iar acum funcționează Clubul Copiilor) era așezată pe strada Mărășești, de astăzi, în vecinătate era *Casa Dușescu* (în stil românesc, cu cerdac larg de lemn și înălțată pe o temelie de piatră, în care a locuit în ultimii ani, înainte de a pleca la București, Dan Bicleanu și familia sa, iar peste drum se aflau *Casele familiilor Anton*, cu geamul larg spre stradă, străjuite de câțiva brazi falnici, apoi *Casa Pedimonte*, *Casa avocat Wilcki*, unele păstrate și după revoluția din 1989, chiar dacă aspectul lor exterior nu mai este cel din perioada interbelică.

A fost demolată *Vila Pintilie*, care se afla pe strada care coboră printre Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” și Complexul Ozana, în care a locuit familia judecătorului Miclescu, bun prieten al familiei Bicleanu, stradă care ajungea în marginea grădinii publice, acum pe locul respectiv este clădirea Hotelului care s-a numit „Plăieșul”, astăzi „Victoria”.

Au fost demolate, pentru a face loc Complexului Ozana, vechiul local al *Școlii Profesionale de Fete și localul Pompierilor*.

¹² Dan Bicleanu, *manuscris*.

Despre pompierii din Târgu - Neamț, Dan Bicleanu își amintea că aveau două pompe manuale de stins incendii, la care erau înhămați câte doi sau patru cai, frumoși, voinici și bine îngrijiți. Era așa de impresionat de ținuta și uniforma militarilor cu căști lucitoare, încât atunci când a fost întrebat - pe la vârsta de trei ani - ce dorea să devină când va fi mare, a răspuns cu toată hotărârea: pompier, aceasta a fost prima sa opțiune pentru viitor.

În curtea pompierilor era și un grajd în care fusese adus un taur mare și frumos, „taurul primăriei”, deosebit de periculos, care îi făcea pe copii să grăbească pașii ori de câte ori treceau prin dreptul imobilului respectiv. Un singur îngrijitor se putea apropia de el, dar într-o zi acesta l-a scăpat din lanț și cu toate că a încercat să fugă, taurul l-a ajuns și l-a omorât cu coarnele și călcându-l în picioare. Evenimentul trist a produs o senzație deosebită printre locuitorii Târgului, care multă vreme au avut acest subiect de discuție.

Dintre clădirile care au fost demolate, pe motiv de sistematizare, în perioada comunistă, erau regretate de populația orașului, dar și de familia Bicleanu, din considerente de amicitie și familie, clădirile care aparținuseră lui *Gheorghe Orghidan* (prăvăliile cu etaj de pe *Strada mare* și cele două vile: nr. 1 și nr. 2 din apropierea Bisericii Sfântul Ilie).

A treia stradă mai importantă a orașului era strada Cuza -Vodă sau cum i se spune și astăzi *strada a doua*. Era o stradă cu prăvălii mici, mai mult niște dughene¹³, paralelă cu *strada mare* și cu albia Ozanei. Prăvăliile de aici nu aveau un aspect prea înfloritor, așa cum se prezentau - erau joase, înghesuite unele în altele, fără nici un spațiu liber între ele – doar cât să servească sau să poată primi lumina soarelui și în camerele din spate, în care locuiau familiile negustorilor. Magazinele centrale erau mai arătoase, iar oferta lor de marfă era mai variată și de mai bună calitate.

În economia târgului interbelic nu lipsea *comerțul stradal ambulant*, acesta era reprezentat de: *vânzătorul de semințe prăjite*, cel care își instala coșul în capătul străzii „Sfântul Gheorghe” - colț cu *Strada Mare*, care avea o mătură mică, cu care își ținea în permanență curat trotuarul din jurul său.

Un personaj deosebit și foarte agreat de copii era *Moș Cucuș*, posibil să fi fost porecla, cel care avea un cărucior mereu plin cu bulgări din floricele de porumb lipite cu șerbet; partea cea mai atrăgătoare era că pentru 1 leu puteai primi între unul și zece bulgări, după norocul fiecăruia, oglindit în cifra la care se oprea - pe disc de lemn numerotat - săgeata plecată dintr-o pușcă cu arc, pe care o mâniau „cumpărătorul”.

Mai erau, vara, *vânzătorul de înghețată*, care își împingea cât era ziua de lungă căruciorul cu trei borcane de înghețată (vanilie, fistic și ciocolată), *covrigarul Leibovici*, cu sediul principal la poarta Școlii Domnești și, primăvara, *vânzătorul de mere murate*, care își striga reclama la marfă sub îngânările nu tocmai cuviincioase ale copiilor care se țineau de el.

¹³ Prăvălie mică, sărăcăcioasă.

Dan Bicleanu, după ce așternea aceste amintiri, încheia capitolul dedicat construcțiilor din comuna urbană Târgu – Neamț astfel:

„Am insistat poate mai mult asupra acestor aspecte legate de înfățișarea Târgului Neamț de acum o jumătate de veac, de care cred că nu mai sunt prea mulți cei care își mai amintesc de ele și poate vreodată vor servi ca izvor de inspirație - cine știe pentru ce?”¹⁴

Continuăm cercetarea memoriilor lăsate de Dan Bicleanu și continuăm să refacem imaginea orașului interbelic Târgu - Neamț. Un lucru demn de menționat era preocuparea pentru curățenia orașului, manifestată de oficialități. Măturători, cu *târnuri*¹⁵ din ramuri de mesteacăn, treceau mereu în lungul străzilor - cel puțin pe cele principale, iar în timpul verii, *sacagii*¹⁶ cu *sacalele primăriei* stropeau străzile de câteva ori pe zi.

Transportul urban era asigurat de câteva *trăsuri cu poclit*¹⁷ trase de câte doi cai, care își așteptau clienții în fața clădirii Cercului Militar, indiferent de vreme. Iarna trăsurile erau înlocuite cu sănii comode, în care când te urcai erai acoperit de o pătură călduroasă, care mirosea plăcut a fân și a cal. Birjarul preferat al familiei Bicleanu era *Moș Simon*, un evreu mărunțel de statură, mare povestitor de anecdote și cu care familia făcea, de multe ori, drumuri în afara orașului, la surorile lui Ion Bicleanu de la Răucești și de la Moțca - sau organizau excursii la mănăstirile din împrejurimi.

Un alt personaj care a însoțit mulți ani copilăria lui Dan Bicleanu a fost *gardianul public*, pe nume *Ciubotăriță*, cu uniforma lui din stofă maro, cu trese din țesătură aurită, cu fluierul și zgomotele pe care îl emitea în timpul rondurilor de noapte, sunete care dădeau o stare de liniște și de încredere, generată de faptul că se știa că este cineva care păzea orașul.

Ozana „cea limpede ca cristalul” a jucat un rol minor în copilăria lui Dan Bicleanu „apa cea frumos curgătoare”, a Ozanei nu l-a atras deloc. Aproape că se gândea că ar fi frumos dacă ar inventa câteva episoade în care el să fie cât de cât apropiat de momentele descrise în „Amintirile” lui Ion Creangă sau în alte scrieri.

„Dar cum de la bun început am promis să spun doar lucruri adevărate, sînt obligat să recunosc că singurele „aventuri” la Ozana s-au mărginit la două sau trei escapade pentru baie sau prins de „chitici”, făcute cu Fănică Dimitriu (adică actualul domn profesor Ștefan Dimitriu de la Facultatea de Medicină din Iași); drumul spre râu trecea de fiecare dată prin grădinile lor de zarzavat, de unde ne „aprovizionam” cu roșii proaspete și castraveți „la discreție”, pentru a nu risca să rămânem și noi flămânzi, ca bietul Nică a Petrei, în cazul în care, dintr-un motiv sau altul ni s-ar fi tăiat retragerea spre „casele cui ne aveau”. De sete nu ne era frică că vom muri, căci la întoarcere de la scăldat ne puteam opri la Mihăiță Grigoriu – care stătea aproape de podul de peste Ozana, unde oricând eram bine primiți la pahar de sirop cu sifon rece”¹⁸.

¹⁴ Dan Bicleanu, *manuscris*.

¹⁵ Târnuri = Măturoaie

¹⁶ Sacagiu = Persoană care transporta în trecut apă (potabilă) cu sacua.

¹⁷ Poclit = Coșul trăsorii. (*Trăsura aceea mare, cu perinile moi, cine știe de cînd stă acolo, prăfuită și posomorîtă, în întunecimea șurii, cu poclitul ridicat, parcă veșnic îi plouă.* SADOVEANU, O. III 241.)

¹⁸ Dan Bicleanu, *manuscris*.

Orașul Târgu – Neamț i se părea lui Dan Bicleanu, în copilărie, uriaș! În mod concret, pentru el, în prima parte a copilăriei, urbea natală i se înfățișa ca un oraș mare, foarte întins în spațiu, pe care dacă trebuia să-l străbați, de la un capăt la altul, îți trebuia curaj nu glumă și timp îndelungat, fără a mai vorbi de oboseala pe care o implica. Avea impresia că de la Catedrală și până la „Școala tatii” (Școala Domnească) era o distanță greu de străbătut, treabă la care nici nu se încumeta prea des, înainte de a deveni elev).

De asemenea, Dan Bicleanu era convins că traversarea pieței din fața *Restaurantului lui Richard Găetan* până la *Cercul Militar* era o acțiune posibil plină de peripeții, oricând existând riscul de a-ți ieși în față o trăsură (din cele trei ale orașului), un car cu boi sau o haraba¹⁹ cu chereștea sau butoaie cu vin, ce veneau de la Panciu sau Odobești, pentru depozitele negustorilor și de care trebuia să te ferești, ca să nu-ți pui viața în pericol. Ce să mai spunem despre o „ascensiune” pe *Dealul Gol*, până la Cetatea Neamț. Asemenea drumuri nici nu puteau fi concepute, dacă nu erau organizate, cu familiile sau cu școala.

În anul anul 1938, familia Bicleanu se muta la București, iar Dan Bicleanu revenea în orașul Târgu – Neamț, după patru ani, în timpul războiului, în vacanța de vară, pentru a-și efectua perioada de muncă patriotică obligatorie pentru elevi, în acele timpuri. La întoarcerea în orașul copilăriei, Dan Bicleanu își amintea că purta o valiză grea pentru el, care nu era prea voinic și se gândea cu groază cum o va căra atâta drum – până la prăvălia lui *Bădia Ghiță (Orghidan)* la care spera să fie găzduit.

Autobuzul de la Pașcani, cu care venise, a oprit în fața clădirii fostului *Cerc Militar*, unde acum era *Autogara*. Surprinderea sa a fost totală când a descoperit că în locul pieței imense, cu care rămăsese în minte, care trebuia să se „întindă” în fața Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” și a *Restaurantului Găetan*, a avut de traversat un spațiu ceva mai mare decât lățimea străzii, iar în locul distanței „kilometrice” pe care se aștepta să o parcurgă până la gazdă, a mers ceva mai mult de o sută de metri. Într-o clipă, toate dimensiunile la care se raportase înainte, s-au redus în mod dramatic.

În același spirit distorsionat de trecerea anilor, autorul privea și problema populației, nouă luni pe an, pe distanța a trei anotimpuri, locuitorii urbei erau cei pe care îi știa, cu care se întâlnea pe stradă, la biserică, la școală, în magazine, mereu aceiași și în același număr. Deodată, după 15 iunie, ca urmare a începerii vacanței de vară, populația din oraș (și nu a orașului) începea să crească, zi de zi, în mod impresionant. Această creștere era rezultatul afluenței deosebite de vizitatori veniți să se odihnească în zona Neamțului, la mănăstirile: Agapia, Văratec, Neamțu, Secu, Sihăstria, Sihla, toate gemeau de lume și în special de intelectuali, care împânzeau apoi toate cărările munților, spre Ceahlău sau Cheile Bicazului, Lacul Ghilgoș sau Băile Băltătești. Toți aceștia își aveau în Târgu - Neamț punctul de aprovizionare cu toate cele necesare – pentru că aici, puteai găsi orice aveai nevoie și chiar mai mult.

¹⁹ Căruță mare folosită pentru transportul grânelor și al altor poveri.

Odată cu încheierea sezonului totul revenea la normal, populația urbei anulându-și relativa creștere de vară, așteptând să se reia ciclul în anul următor.

Casele copilăriei

Casa bunicilor

În cei treisprezece ani petrecuți de Dan Bicleanu în Târgu – Neamț acesta a locuit, împreună cu familia sa, la trei adrese păstrând o serie de amintiri ale locurilor. Casa în care s-a născut era o casa bătrânească, proprietatea bunicilor de pe mamă, pe care aceștia o pusese la dispoziția lui părinților, Ion și Varvara Bicleanu, proaspăt căsătoriți. Casa nu era mare, dar era foarte comodă și plăcută, avea la stradă un cerdac de lemn - în stilul caracteristic al târgurilor, iar pe o latură și în spate se întindea o grădină cu flori și pomi fructiferi. Amintirea unui pom, care primăvara, după ce era curățat de uscături, lăsa un *clei* pe care îl mestecau copiii cu mare plăcere, ceasuri întregi, aducea în mintea doctorului Bicleanu gustul copilăriei, la propriu.

În partea din spatele grădinii erau doi nuci bătrâni, care în afară de faptul că făceau niște nuci mari și cu o coajă subțire, pe care o puteai sparge între degete, mai îndeplinea un rol deosebit: între ei se întindea, fixat între cârligele bine înfipe în trunchiul lor, un hamac, care făcea deliciul copiilor, care stăteau, prin rotație - ca să nu se certe – acolo se facea siesta de după masa de prânz, vara, întinși hamac ca niște personaje din poveștile orientale.

În fotografiile de familie, de prin anul 1929, apărea unul din cei doi nuci, la umbra căruia a fost îngropat, cu mare tristețe, unul din câinii familiei - *Ghiară*. Familia Bicleanu a avut mai mulți câini, de rase diferite, aceștia îl însoțeau pe Ion Bicleanu la partidele de vânatoare, la care participa în funcție de anotimp și de vânat.

Deși nu am intrat în posesia fotografiilor, din memoriile lui Dan Bicleanu putem reface, cu ochii minții, atmosfera din casa bunicilor acestuia. În unul din albumele foto, de care amintea, se observau: o garnitură de mobilă de grădină, din lemn alb, curbat, piese de mobilier care au fost pentru copilul familiei Bicleanu, cu totul altceva decât credeau „cei mari” că sunt. Ele se transformau, la alegere, în funcție de anotimp și de condițiile meteorologice ca și de tovarășii de joacă din ziua respectivă, fie în cortul „Celor trei cercetași” (o colecție de aventuri pentru copii și tineret foarte apreciată în epocă), fie în leagăn, corăbii de pirăți, motociclete sau automobile, care permiteau organizarea unei game foarte variate de jocuri și întâmplări, care de care mai „periculoase”, oglindind bogata imaginație a copiilor.

În această casă a bunicilor s-a instalat familia Bicleanu în anul 1929, provocând oarece uimiri în zonă, deoarece aveau în proprietate unul din primele trei *aparate de radio*, construite din piese detașate, de un prieten al familiei, Ionel Ciocârnu, fapt care reprezenta un adevărat eveniment în urbea Târgu - Neamț. Legat de această noutate tehnologică, Dan Bicleanu își amintea o întâmplare, care a constituit multă vreme subiect de amuzament. Într-o dimineață, la familia Bicleanu a

venit o măicuță de la Mănăstirea Agapia să aducă niște dulceață de trandafir, comandată de doamna Varvara. Ca să-i facă plăcere și să o impresioneze pe maică, mama a dat drumul aparatului de radio, care tocmai transmitea un buletin de știri. Măicuța a auzit vocea crainicului, s-a uitat atentă la „cutie” să vadă cine vorbește și când și-a dat seama că nu este nimeni ascuns acolo, îngrozită și făcându-și cruci cu nemiluita a început să o certe pe doamna Varvara „cum că are pe necuratul în casă, fără să țină seama că are trei copii”²⁰. Degeaba încercările tuturor de a-i explica (de fapt nici familia nu știa prea multe) ce înseamnă un aparat de radio. Măicuța nu a mai călcat niciodată pragul casei, ba chiar s-a observat că s-au rărit, pentru o oarecare perioadă de timp, toate vizitele măicuțelor de la mănăstiri. Se cam dusesse „buhul” că familia ar avea legături cu diavolul.

Casa Orghidan

Întrucât, între timp, copiii crescuseră, devenise necesară o altă locuință, mai încăpătoare. Așa că familia a făcut demersurile necesare ca în toamna anului 1929, să se mute pe Strada „Sfântul Gheorghe”, în casele din proprietatea lui Gheorghe Orghidan, unchiul mamei lui Dan Bicleanu, plătind, bineînțeles, chiria corespunzătoare. Casa era mare, bine întreținută, cu patru camere și dependințe, în sistem *vagon* și avea trei intrări: una pentru bucătărie, una la mijloc, iar pentru dormitorul părinților era o intrare separată, printr-o verandă închisă cu geamuri.

Cum în acel an începuse să funcționeze în Târgu - Neamț *prima uzină electrică* (1929) în casă a fost instalată și lumină electrică. Casa a fost amenajată cu o mobilă nouă de sufragerie și un dormitor, lucrute la *Școala de arte și meserii din Fălticeni*, unde era director Petre Pop, cumnatul bunicii lui Dan Bicleanu și marfa era una de excepție, deoarece era pregătită pentru o expoziție pentru Paris.

Pe două laturi ale casei exista un cerdac de lemn foarte lat, pe care în zilele ploioase se încingeau jocuri și alergări de răsuna toată strada. Locuința era așezată destul de retras față de aceasta. Portița era străjuită de doi castani, cu coroane frumos rotunjite, care atunci când înfloreau dădeau intrării un aspect de-a dreptul festiv. Între portița și scara principală a cerdacului era o alee de stânjenei mov, înalți și foarte decorativi. O grădină frumoasă se întindea în fața și în dreapta casei. Florile, pomii fructiferi, tufele de pomușoară și câțiva butuci de viță de vie, întregeau imaginea unui mic colț de rai. „Clou”-ul grădinii îl constituia un chioșc din *leațuri*²¹ de lemn, încrucișate, acoperit cu șindrilă și îmbrăcat în întregime în viță-de-vie (care făcea niște ciorchini cu boabe mici și negre) un adevărat deliciu pentru copii. Pe acoperișul chioșcului copii se urcau în jocurile „de-a ascunsul”, în luptele cu ”indieni”, toamna la ”cules” de struguri. Tot aici, scrie D. B., a petrecut câteva dimineți, atunci când căuta

²⁰ Dan Bicleanu, *manuscris*.

²¹ Leățuri = șipci

liniște pentru a învăța „Crezul cercetașului”, căci urma să fie primit în organizația „puilor de șoim” (prima treaptă a cercetășiei).

În stânga clădirii principale era o curte mare, cu poartă la stradă, în care se afla bucătăria de vară, magaziiile, o șură pentru lemne și pentru fân; pentru că, deși familia nu avea vite, în fiecare toamnă primea un car cu nutrețuri pentru hrana cailor care aparțineau acelor rude care veneau în vizită cu trăsurile sau cu sănii. Din cauza aceasta, a avut o întâmplare foarte neplăcută. Tocmai sosise de la Răucești o căruță încărcată cu fân și căruțașul începuse să o descarce, o parte din fân căzând pe pământ. Dan Bicleanu, împreună cu Mihai Ionescu, coleg de școală, băiatul librarului, s-au urcat în joacă în căruță și de acolo săreau în fânul de pe jos. Totul a mers bine și era veselie mare, până când D. B. nu și-a calculat bine elanul și în loc să aterizeze pe fân a căzut, foarte violent, direct pe pământ. Atunci a avut pentru prima oară senzația de moarte iminentă, căci efectiv nu a mai putut respira și nici la maturitate nu știa cine l-a readus la viață.

În dreapta aleii de la intrare, între gardul din sârmă împletită de la stradă și cerdacul înalt al casei, erau câteva straturi de căpșuni, cu pământ afânat și cu niște șanțuri destul de adânci între ele. Cea mai mare plăcere de pe urma acestei treburi gospodărești nu erau căpșunile mari, roșii, dulci și parfumate ci șanțurile făceau bucuria copiilor, căci după câte o ploaie de vară, repede și caldă, ele se umpleau cu apă, pământul moale se transforma într-un nămol catifelat și nimic nu putea fi mai plăcut decât să fie simțită, pe tălpi și printre degete, mângâierea pământului înmuiat. Bineînțeles că aceste bucurii erau posibile numai dacă părinții erau plecați de acasă sau își făceau siesta în timpul ploii, căci altfel umblatul fără încălțăminte, potrivită cu vremea, nu era permis.

Ploile de vară ale copilăriei lui D.B. erau cu totul altfel decât cele de astăzi. După o zi călduroasă se adunau niște nori (care trebuiau să fie neapărat „amenințători”) din care cădea, în timp scurt, o ploaie răpăitoare care făcea să sune acoperișurile de tablă și burlanele și care după câteva zeci de minute trecea, alungată de semicercul curcubeului, care își făcea apariția tocmai la timp. O asemenea ploaie răcorea aerul, purifica atmosfera, spăla trоруarele și străzile pe unde nu ajungea *sacaua primăriei*, curăța praful care estompa culorile vii ale vegetației. Și pe atunci se mai întâmpla „să bată piatra” cum spuneau oamenii locurilor, dar parcă nu cu atâta înverșunare și dorință de distrugere cataclismică ca în prezent. Pe de altă parte, oamenii aveau și remedii: când apăreau norii aducători de grindină, ușor de recunoscut după culoarea lor gri – albicioasă, clopotele tuturilor bisericilor începeau să sune, pentru a-i împrăștia. Și chiar dacă metoda nu dădea rezultate în toate cazurile, sigur este faptul că arareori „piatra” căzută producea stricăciuni ireparabile.

Ploaia și grindina veneau și treceau, vara își urma calea lăsată de Dumnezeu, vremea rămânea caldă, soarele își făcea din nou apariția, gâzele își uscau aripile, iar păsările cântătoare săgetau iarăși înaltul cerului albastru.

„Câtă deosebire față de prezent! Ieri după prânz în București au fost 39⁰; spre seară s-a pornit o furtună cu fulgere și trăsnete și cu o ploaie ”învârtită”, care au făcut ca termometrul să scadă astăzi dimineață la 16⁰ iar la prânz să nu depășească 19⁰; cerul a rămas în continuare acoperit cu nori amenințători și se pare că situația va mai dura cel puțin o zi. Și suntem pe data de 24 iulie, iar ”scenariul” de mai sus este la al nu știu câtelea spectacol. De ce s-o fi supărat Cel de Sus pe noi și nu ne-a lăsat măcar ”vremea bună” a copilăriei mele, dacă nu ”vremurile bune” de atunci!”²²

Continuând firul amintirilor despre cea de a doua casă în care a locuit familia Bicleanu, Dan mai povestește despre câteva episoade care i-au rămas în memorie, dar din motive diferite. În primul caz a fost vorba de un „accident” pe care l-a suferit pe cerdac, acesta fiind „scena” celor două evenimente. În jocul copiilor „de-a baba oarba”, Dănuț era cel legat de ochi. Încercând să prindă pe unul dintre „adversari” pentru a-i lua locul, în timpul alergării s-a lovit cu nasul de unul din stâlpii de lemn ai cerdacului. Lovitura a fost deosebit de puternică și a provocat o hemoragie nazală abundentă, care nu a putut fi oprită până nu a fost chemat un medic. Din păcate, ani în șir după aceea, la un efort cât de puțin crescut, hemoragia reîncepea, ceea ce a făcut necesară plecarea lui Dănuț la Iași, împreună cu mama, la o clinică de specialitate, pentru o mică intervenție. Nici după aceea lucrurile nu s-au rezolvat complet, dar aceasta a avut unele avantaje, căci mai târziu, în liceu, în situații de criză se folosea un alibi pentru ieșirea din clasă, dar asta se întâmpla doar când nu găsea altă scăpare pentru evitarea unei neplăceri școlare.

Al doilea incident, petrecut pe aceeași scenă, a fost de natură sentimentală și i-a revenit adeseori în minte, stârnind multe păreri de rău, copilului familiei. Era vară, copiii erau în grădină, printre straturile de căpșuni. Mama sa, doamna Varvara, stătea așezată pe balustrada cerdacului, rezemată de un stâlp. Dănuț s-a aplecat și a luat câteva pietricele pe care le-a aruncat spre cerdac, tocmai în clipa în care mama îi făcea o observație. O pietricică din cele aruncate a lovit stâlpul de deasupra capului mamei și s-a considerat, în mod cu totul eronat, că a aruncat intenționat pietricelele, ca reacție la observațiile făcute. Deși nu avea nici nouă ani, i s-a părut absurdă o asemenea acuzație, atât de absurdă, mai ales când toată lumea cunoștea dragostea lui profundă pentru mama sa. A refuzat cu încăpățănare să se dezvinovățească, considerând că dacă cei apropiați îl puteau crede capabil de o asemenea faptă, nu avea rost să încerce a le dovedi contrariul. Deși întâmplarea nu a avut nici un fel de urmări, părinții considerând morală făcută ca fiind suficientă față de greutatea gestului, însă pe copilul Dănuț multă vreme după aceea l-a urmărit groaza că putea, absolut fără voia sa, să o fi lovit într-adevăr cu piatra pe mama.

Din păcate, nu după mult timp s-a aflat că lipsa dibăciei aruncării se datora unor semne incipiente ale unei boli grele, pe care o contactase deja Dănuț, care era în evoluție și care avea să ducă la retragerea sa din școală, la jumătatea clasei a III-a și pierderea unui an. Era vorba de o boală care i-a afectat buna coordonare a mișcărilor.

În încheierea amintirilor despre această casă, Dan Bicleanu povestește despre vecinul lor, un birjar evreu, un om cumsecade și liniștit. În cazul lui, nenorocul era că

²²Dan Bicleanu, *manuscris*.

acoperișul casei sale, foarte înclinat, se termina cu o streășină în ograda familiei, la înălțimea de cel mult un metru deasupra pământului (datorită faptului că în acea parte avea o remiză în care omul păstra o serie de obiecte legate de meseria lui).

Este ușor de înțeles că în condițiile date, iarna era suficient să se adune puțină zăpadă cu care se completa golul de sub streșină, pentru a realiza un derdeluș nemaipomenit, care pornea din vârful casei vecinului și mergea, datorită elanului căpătat de sanie, pe panta înclinată a acoperișului, până în capătul cel mai îndepărtat al curții. Dacă ar fi fost doar copiii „casei” cei care foloseau derdelușul, poate că lucrurile ar fi putut dura mai multă vreme, dar aflând prietenii copiilor familiei Bicleanu de existența acestei „pârții” la domiciliu, cu toții își făceau un titlu de glorie din a se urca cât mai sus și de cât mai multe ori pe casa bietului vecin. Acesta a răbdat cât a răbdat, a încercat să îi convingă întâi pe copii că *Dealul Pometei* era mult mai bun pentru săniuș, dar în fața lipsei de înțelegere pe care o manifestau copiii, a trebuit să se adreseze în cele din urmă învățătorului Ion Bicleanu. Și tatăl a zis „gata!” ..și gata a fost!

Casa Dușescu

În ultimii trei ani petrecuți în Târgu – Neamț familia Biclescu a locuit în casele familiei Dușescu - așezată sub dealul din fața Ocolului Silvic. Era o casă mare și frumoasă, înălțată pe o temelie de piatră, intrarea principală fiind de pe un cerdac larg, îmbrăcat în iederă, la care se ajungea urcând o scară cu douăsprezece trepte, cu o balustradă din lemn, frumos lucrată. Separat de clădirea principală, în curte, era o altă construcție în care se găseau bucătăria, sufrageria de fiecare zi, camera de serviciu și o baie. Locul pentru casă fusese creat printr-o săpătură în curtea *Ocolului*, care apoi a fost consolidată printr-un zid puternic de piatră. Deasupra acestui zid, începea grădina cu pomi fructiferi, care se întindea mult, în sus, pe panta *Dealului Pometei*. O iarbă înaltă și verde acoprea întregul spațiu neplântat. Vara, când începeau căldurile, iarba se usca și devenea foarte alunecoasă, ceea ce a dus la amenajarea unui săniuș artificial. Copiii se urcau cu sania sau cu schiurile în marginea de sus a grădinii și apoi își dădeau drumul la vale, ca pe o pârtie adevărată, însă era necesar să fie foarte atenți să se oprească la timp, căci altfel riscău să cadă în curte, de pe coama zidului de sprijin.

Ion Bicleanu organizase în livadă un loc special unde toți membrii familiei luau lecții de tir, cu o armă de exercițiu, cu cartușe care se încărcău pe loc, cu ținte speciale, fixate pe tabla unei mese de lemn răsturnate pe o parte, trăgeau în câte două – trei după-amieze pe săptămână, fiecare încercând să fie cât mai performant. Nu a fost nicio mirare că având un „instructor” de talia învățătorului Bicleanu, bun vânător, ajunseseră cu toții la rezultate remarcabile la un concurs organizat pe Stadionul „Mihail Eminescu”, membrii familiei ocupând locuri fruntașe la toate categoriile concursului.

Într-o aripă a clădirii principale, situată însă în spatele curții interioare, locuia familia Dușescu – „doamna și domnul”. Domnul Dușescu fiind foarte bolnav, rareori

era văzut pe afară. Dan Bicleanu mărturisea că a rămas profund recunoscător, toată viața, doamnei Dușescu, o femeie cu totul deosebită, care i-a cultivat dorința de a învăța limba franceză și a citi în această limbă, ea dăruindu-i primele cărți: literatură pentru copii, în limba lui Voltaire: „Fără familie” de H. Malot, „Nenorocirile Sofiei” de Contesa de Ségur, „Cuore ” de Edmondo de Amicis ș.a.

De altfel, Dănuț și surorile sale luau lecții de limbă franceză înainte de a merge la școală, profesoara lor fiind doamna Bogdanovici, care locuia pe *Strada Sfântul Gheorghe*, peste drum de a doua locuință.

Când în anul 1938, toamna, familia Biclescu a trebuit să părăsească această locuință, pentru a se muta la București, au plâns cu toții, căci știau că luase sfârșit o perioadă frumoasă a vieții, cu care nu se mai întâlneau niciodată.

După instalarea în capitală, Dan Bicleanu a continuat să se viseze în Târgu - Neamț, retrăind astfel unele din episoadele fericite ale existenței sale de copil.

Sfârșitul părții I din editarea memoriilor lui Dan Bicleanu, fiul lui Ion Bicleanu, profesor și director al Școlii Domnești din orașul Târgu – Neamț.